

Kulturní politika USA a SSSR po druhé světové válce

Předložená rigorózní práce si jako své téma definovala srovnání kulturních politik dvou supervelmocí, které si po druhé světové válce rozdělily svět a své normy a sociální modely se pokoušely nejen udržet ve své sféře vlivu, ale i použít a prosadit proti velmoci druhé. Autorka se po poměrně vyčerpávající sondě do sekundární literatury tématu a charakteristice archivních zdrojů obrátila k vymezení teoreticko-metodologického rámce práce, který si definovala konceptem kulturní politiky Raymonda Williamse jako oscilující mezi užší, resp. vlastní politickou (plánem) a její demonstrativní funkcí.

Výhodou tohoto funkčního konceptu je jeho schopnost vystihnout napětí mezi skrytými a veřejnými funkcemi kultury, které právě v době studené války a na příkladu dvou supervelmocí hrály enormní roli, přičemž obě roviny mohly fungovat paralelně a přitom i být ve vzájemném sporu.

Druhým podstatným přínosem této koncepce je její schopnost vysvětlit, proč obě supervelmoci navenek disponovaly často velmi přesvědčivou koncepcí kultury (idea socialismu versus *American way of life*) a přitom pouze sovětský stát měl za touto fasádou koherentní kulturní politiku v užším slova smyslu, zatímco Spojené státy kolísaly mezi tradičním modelem sponzorství a systematickou federální podporou, což byla idea zesílenější zejména v době New Deal.

Práce je v zásadě rozdělena na „sovětskou“ a „americkou“ kapitolu, v jejichž rámci autorka sleduje základní parametry vzniku a fungování obou vrstev kulturní politiky z hlediska vnitřních dispozic i vnějších cílů, a to jak na úrovni terminologicko-koncepčního vývoje, tak i na úrovni jeho praktického a institucionálního uskutečňování, a to jak dovnitř té které země, tak i navenek, kdy kultura plní roli jedné ze složek ve velmocenském soupeření. Za podstatné považují to, že autorka i tady konfrontuje vlastní pohledy a výklad s odbornou literaturou předmětu.

V závěru každé kapitoly autorka vzala jako příklad situace, kdy se vnitřní a demonstrativní dimenze kulturní politiky dostanou zvláštní konstelace dané snahou zbavit vlastní kulturu cizorodého nánosu, jehož původ je spojen s ideologickým protipólem. V sovětském případě

jde o kampaň proti kosmopolitismu, v americkém pak o známou casu s Výborem pro neamerickou činnost.

Tady bych jen dodal, že na obou stranách je snaha o „vymýcení“ nežádoucích osobností i tematických orientací jen zčásti definovatelná výlučně v rámci studenoválečné konfrontace, protože jak sovětský, tak i americký příklad zahrnuje setrvačností jistého ideologického otevření se druhé straně, které oba státy v rámci efektivní válečné spolupráce a větší míry důvěry provozovaly do roku 1945. Jistá míra „liberalizace“ sovětského režimu a jí odpovídající jistá míra „socializace“ americké politiky trvala i po válce a teprve nástup ostré konfrontace vyvolal potřebu zbavit se těchto věcí a jejich důsledků.

Předložený text považuji z hlediska všech relevantních parametrů (kritický přístup k pramenům a literatuře, konceptualizace, úroveň argumentů a souvztažnost premis a závěru) za velmi podařený a svou úrovní odpovídající národkům kladeným na rigorózní práci a ve smyslu článku 4/8 Rigorózního řádu UK FSV navrhuji hodnocení „prospěla“.

Doc. PhDr. Jiří Vykoukal, CSc.

V Praze dne 14. 3. 2011